

tály” újságja volt. A Védegyeletet ellenző gróf és az azt pártoló nemesúr szópárbaja is inkább parlagi, mintsem szellemes és társasági.

„GRÓF: *Igaz-e az, hogy Cinkotán selyemgyárat akarsz felállítani, melyben a magyar bolondok fejének gőzével fogod hajtani a gépeket?*

MAGYARI: *Meglehet, hanem a gyapjút majd olyan arszlánok fejről fogom nyíretni, kik minden pénzüket külföldön fecsérlik el.*” (ÉLJEN A HONI!)

Másik darabjában az ügyvéd és az orvos polémiája sem több lapos mesterségcsúfolónál.

„VÁLTÓFY: *Akkor egészséges az orvos, ha más ember beteg.*

PATHIÁS: *És ti, ügyvédek, akkor gazdagodtok, akkor emelkedtek leginkább, midőn más ember szegényedik, bukik.*” (TALÁLKOZÁS AZ ORCZY-KERTBEN, 1845.)

Az EGY SZEKRENY REJTELME című Szigligeti-népszínműben viszont (1846-ban) olyan pesti viccet találunk, amelynek egyik változata máig él. Rózsás, az invalidus szolga, egyben szerelmi postás elmeséli, miért hajította le a haragvó apa, Székesi mészáros a lépcsőn, amikor rajtakapta: „*Bocsánat, nagyságos úr, eltévedtem, a második kondegnációba [=emeletre] akartam menni, nem ide, az elsőbe.*» – *Puff, akkor jutott eszembe, hogy a ház csak egy kondegnációs...*”

A forradalom szintén megtermette a maga színpadi viccét. Orányi Gejza, aki megsebesült az 1848. februári, párizsi forradalom barikádharcaiban, kárpótlásul tetemes összeget kapott. Meg is kérdezte inasát: „*...tudom-e, mi a különbség a párizsi forradalom meg a borbélyműhely között? Én persze nemmel feleltem, de ő megmagyarázta, hogy az a különbség, hogy a borbélyműhelyben pénzért, a francia forradalomban pedig ingyért vágnak eret. Oszlán még a betegnek is fizetnek*” (MÁRCZIUS TIZENÖTÖDIKE).

Nem a színpadi szerzőkön múltott, hogy a pesti humornak ez a forrása hosszú évek-re elapadt 1849 után, és az ízlés visszakanyarodott az anekdota felé. Heltai Jenőig és kortársaiig kellett várni, hogy a pesti humor újra nagyvárosi és összetéveszthetetlen legyen.

Dalos László

„A MACSKAKÖVES ÚTON...”

Traktátus némely pest-budai dalokról

Miért macskakő a macskakő?

Erről talán később. Honnan is tudhattam volna, egyáltalán mi az, ha mondjuk négyöt esztendőss kisserác koromban valaki a *macskaköves útról* énekel.

Furcsa nótafélet dudorásztak *szülőfalumban*, Pesterzsébeten, annak is inkább csak a végét: „*Messze van a Mester utca vége...*” Amolyan panaszkodós volt; előbb-utóbb meg is értettem, miért dúdolgatják félig morogva. Egy született erzsébetinek, ha „be kellett menni” Pestre, fölült a harminckettes sárga villamosra (busznak akkor, a harmin-

cas évek elején még nyoma sem volt), és elindult a Határ út felé. Ott ért véget Pesterzsébet, a kis akácfaerdőnél.

Ott kezdődött Pest, a vámháznál, a kilencedik kerület, a Franzstadt-Ferencváros. Döcögött a villamos, lassan, előbb a Gubacsi úton, már az is rettentő hosszúra nyúlt. A Ferencvárosi pályaudvar előtt fölkapaszkodott a jármű egy dombra, ott volt a Mester utca vége. A villamosnak persze – ott kezdődött. És annyira messze esett – az *elejétől*, a Ferenc körüttől, attól a sarokháztól, amelyben majd Latinovits Zoltán gyerekkora zajlik.

Egyszóval odáig eljutni az én szülővárosomból, az valóságos expedíciónak számított, a fáradság és a fáradtság (!) teteje volt. Hazaérkezvén, a „bent voltam Pesten”-utasokkal együtt emlegette az ember: „*Messze van a Mester utca vége.*”

Csak jóval később tudtam meg: ez lett az én első pest-budai nótám.

Valaki módosabb szomszédnál volt egy kurbli gramofon, ott hallottam kemény hanglemezről, hogy egy kapatos férfi búcsúzik a kocsmában: „Pincér, hozza ide a kabátomat...” „Minek tetszik sietni, nagyságos úr? Hiszen még záróra sincs...” – e kis párbeszéd után a kapatos vendég dalra fakad:

*„Tetszik tudni, messze lakom, nagyon messze.
Inkább reggel jutok haza, mintsem este.
Ritkán jutok este haza, inkább délbe,
Mert messze van a Mester utca, messze van a Mester utca,
messze van a Mester utca vége...”*

Örültem, persze hogy örültem: végre az elejét is tudom a nótának, dalnak, kuplénak, slágernek... Majd elgyalogoltam a színhelyre, és kiderült: nem is olyan hosszú az a Mester utca, a páratlan oldalon az utolsó ház száma mindössze 87.

Felnőttfejjel kíváncsian nyúltam Schöpflin Aladár négykötetes MAGYAR SZÍN-MŰVÉSZETI LEXIKON-ához, s megtudtam belőle: életem első pest-budai dalának szerzője az 1879-ben született Grosz Alfréd, főhivatása szerint műépítész. „*Több aprósága került színre orfeumokban, kabarékban. Kupléi és gramofonlemezei nagyon népszerűek*” – így jellemezte az 1929 és 1931 között napvilágot látott lexikon. Ő énekelte meg tehát ezt a budapesti, ezt a macskaköves ferencvárosi utcát – amelynek neve, csodálatosképpen, azóta is ugyanaz.

Később joggal tett kíváncsivá: van-e még hosszú, rövid vagy „messze” utca a városban, amely a Mester utcához hasonlóan, sokak által dúdolt dalban énekeltetett meg?

Évek jöttek, évtizedek múltak, születtek új meg új dalok, slágerek, szonok a fővárosról, Budapestről, Pest-Budáról. Ma, amikor írok róluk, kissé időtlenül tűnnek föl emlékezetemben, mintha örökös volna a múlt meg a jelen idő. Ebben az időtlen visszaemlékezésben egyszer csak megjelent előttem a Művész Színház a Paulay Ede utcában, 1947 nyarán, a CSÓKOS ASSZONY, Zerkovitz Béla zenés játéka, s benne a Josefstadt-nóta, amint Bilicsi Tivadarral az élen énekelte Fejes Teri, Fónay Márta, Pécsi Sándor – megszólalt tehát a nyolcadik kerület is a kilencedik után: „*Éjjel az omnibusz tetején*”: fölharasant a Józsefváros. Az emlékezetes percek: Németh Marikának, a darab Katókéjének a feledhetetlen komédiás, az ezüstös hajú Rajnai Gábor dúdolta a fülébe Tarpataky báróként:

*„Van a Bajza utca sarkán
egy kis palota.
Kisasszony, ha boldogtalan,
jöjjön el oda...”*

Akkor nem is gondoltam rá, ma már tudom: az a Bajza utca – a *hetedik* kerületben, az Erzsébetvárosban kezdődik, a Damjanich utcánál, és halad tovább nagyobbbrészt a *hatodik* kerületben, a Terézvárosban. Megvan hát a kerületközi „folytonosság” a pesti dalokban. És az emlegetett *sarok* és *palota* nyilván az Andrassy út közelében volt lelhető. (Talán a mai MÚOSZ-székház?)

Persze amikor ugyanezeket a dallamokat hajszálpontosan négy évtizeddel később (!), 1987-ben a Vígszínház színpadáról hallottam, s hallgatta új Katóként Pápai Erika az új Tarpatakytól, Darvas Ivántól – az az „ellenslágér” is eszembe jutott, hogy

„*Hiába van palotád Budán,
Pestre jársz a boldogság után...*”

Boldogtalanság? Boldogság? Ezekben a pesti dalokban olyan a kezdősor, a „bemon-dás”, hogy a helyszínrre, a városra, a városrészre a legtöbbször csupán utal (a népdal rendszerint természeti képpel indul!) – viszont a második sor, de a harmadik föltétlenül, emitt is, mint amott, már szerelemről szól.

De nem csak a Bajza utca „kerületközi”, a Lövölde tér is az.

Ha rágondolok, az 1953-ban forgatott VASVIRÁG című film jut eszembe. Ott, a téren, az egyik padon ültek A SZÁLLÍTÓKNÁL című Gelléri Andor Endre-novella munkára váró hősei; ez az írás elevenedett meg a HÁZ A TELEPEN című filmben.

Pest-Budának erről a sajátos színfoltjáról, erről a kissé szabálytalan, mégis sokarcú helyszínről is készült dal, évtizedekkel a film után. „*Lövölde tér...*” – zsongta-dúdolta Kern András (úgy tudom, a mű egyik szerzője).

Szól-e slágér a Rákóczi útról? Amely ma mindenképpen szebb, mint amikor még a *Kerepesi út* névre hallgatott, s a tizenkilencedik század végén Heltai Jenő versben vallott neki szerelmet: „*Legszebb utad, szép Budapestem: A Kerepesi út... Ritkítja párvját a világon A Kerepesi út...*” Úgy emlékszem, ez a vers is dallamot kapott – később mintha egy előadói esten hallottam volna.

Elgondolkoztam egyszer azon, hogy a Duna bal partján elterülő Pest legeslegrégibb magjáról, a hajdani negyedik kerületről, a Belvárosról miért „fenyegető” (!) dal született, az a bizonyos „*Váci utcán, Váci utcán*” kezdetű indulóféle, a maga „*hölgyek puccán*” rímével, s benne a fölemelt, mégis láthatatlan mutatóujjal: „*Jól vigyázz! Követendi tetted gyász!*” A dallam – nem hazai: Berlinből importálták, Marlene Dietrichtől.

Egyébként az a Váci utca a régi Gizella tértől (a mai Vörösmarty tértől) indult, amúgy nagyjából dél felé. Merőben más irányba a térről boldog emlékezetű fiákeres és konflisok indultak viszont délkeletnek, hogy aztán végighajtsanak a Stefánián, mert az a kor „régí mániája” volt. Mert a Stefánia út bizony kirándulásnyi távolságra volt a Gizella tértől: a Városligetben nyúlt el, és valahol, a végtelen határán, egy azóta eltűnt víztoronynál ért véget. Ezt a nemes építményt illet megkerülni, így fordultak vissza-útra a ló vontatta, lakkozott kocsik.

Ez az útvonal másként is megénekelte, operettben, így: „*Honvédbanda szól a Stefáni-, szól a Stefánián.*”

A tömény *stefániaság* amolyan monarchiába visszanosztalgiazó, húszas–harmincas évekbeli hangulat. Ezért aztán meglepett, hogy az ötvenes évek elejének egyik *vonalas* slágerében (ilyen is volt, még ha Karády Katalin énekelte is: „*Munka után estefelé, vár valaki reám, a szívem övé...*”) egyszer csak ezt hallom: „*Míg a konflis lassan baktat odakinn a vén Stefánián, Néha még egy csók is csattan, s az se baj, ha holnap újra indul a gyár...*”

Hogyan került a csizma az asztalra? Más szóval: *melósközéppontú* nótába a – gimi-gumi-rádlis?!

„*Ujjé, a Ligetben nagyszerű! Ujjé, a Ligetben jó!*” – erre a dalra minden helyi lokálpatrióta letenné a nagyesküt: Pesten született. Pedig angolszász dallam! És eredetileg így kezdődött a szövege: „*Yip-Jaddy-I-Ayi!*” Ha angolból magyar Ligetté másult a dal, né-mely franciás tájékozottságúak száján *lízse* lett belőle, mert ők tudják a párizsi kiejtést. Született is efféle sláger: „*Szervecs, te vén lízse.*” (A pest-budai nótákban vissza-vissza-köszönő „vén” jelzőre talán még visszatérek!)

Az egykori Budapest Székesfővárosi Közlekedési Vállalat Rt. (BESZKÁRT) tömegközlekedési eszközéről készült a „*Negyvenhatos sárga villamoson sietek a babámhoz*” kezdetű dal. Ez is „kerületközi”, hiszen a népszerű sárga járgány a hetedik kerületi Keleti meg a hatodik kerületi Nyugati pályaudvart kötötte össze. A dal születésének időpontjára a „*babám*” utal: úgy hatvanöt–hetven éve dívott ez a slágerbeli megszólítása szívünk hölgyének.

No és persze ami annyira fontos Pesten: a Nagykörút!

A róla szóló slágerek: kivilágítás-híradások, a Boráros tértől az egykori Rudolf térig, amely már a Jászai Mari nevét viseli: „*A Nagykörút estefelé ragyog... A Nagykörút azért ragyog talán, Mert ott lakik az én babám...*” (Ismét: a „*babám*”). És egy jóval későbbi dalban: „*Nagykörút, neked adok ma randevút. Várom rád, vedd fel gyönyörű fényruhád...*”

Pontosan félúton, a Rákóczi út sarkán: „*Hétre ma várom a Nemzetinél, ott ahol a hatos megáll. Szembe az EMKE cigánya zenél...*” Íme, ez egyike a *legörözköldebb* pesti slágereknek! Aki már élt a történelem előtti időkben, tudja: ott állt a Nemzeti Színház, mellette a híres-nevezetes óra, amelyre föl lehetett nézni: mikor éri el a nagymutató meg a kismutató a jelzett randevűidőpontot. Mert ott adtak a régiek találkát; a szöveg is légyottot jelez. Talán ez nyitotta meg a pest-budai slágerek között a randevúra hívó kis *opusok* sorát.

Korosztályom még azt is tudja, mi volt az az EMKE: nevezetes kávéház a túlsarkon, a Nemzeti Színházzal átellenben. Egyszer aztán fölrobbantották a patinás teátrumot, az EMKE neve is eltűnt... Egy slágertraktátum derűs-mosolygós, ironikus tényközlései szomszédságában, lám, ilyen szomorú is akad. De legalábbis: „*szomorkás*” – hogy itt és most egy Pesten született, de nem szorosan a városról *dalló* sanzont idézzek, gitár-kísérettel...

És itt van a folyó, a Pestet és Budát összekötő Duna.

Lehet-e meg nem énekelni, illik-e nem dicsérni, egyáltalán, szabad-e róla nem dal-lani?! Már a partjáról is. „*Mi kéne nekem, hogyha volna egy Duna-parti randevű...*” – énekelte a DUNA-PARTI RANDEVÚ című magyar filmben Dobay Lívia, ugyanaz az operaházi nagyszerű lírai szoprán, aki akkortájt mutatkozik be a BOHÉMÉLET-ben.

Maga a folyó persze a sárga fényű égitest alatt jelenik meg slágereinkben a legtöbb-ször.

Egy idősebb mester üthette meg a hangot, megírta, hogy „*Holdas éj a Dunán, meg egy jó cigány! Jaj, de szerelmes vagyok, babám...*” (Ezzel a „*babám*”-mal újfent az ántivilág-ban vagyunk.)

Elfut néhányszor tíz esztendő, új sláger születik: „*Hold ragyog a Dunán...*” Marad tehát a romantikus égitest, marad a folyó, csak a „*babám*” tűnik el. Föltűnik viszont egy új elem: „*Sétahajó lágyan ring a Dunán...*”

Mi van a Duna fölött? Híd. Több híd. De valamennyiről nem kezdenek nótát dúdolni. Ki tudja, mi szerint válogat a hidak között a pesti sláger?!

A Lánchíd például mintha kedvenc volna; rajta „*egy őszi alkonyon mentiünk Buda felé*”.

És akkor ide is elérkeztünk! A dalok szerint mindig Pestről megyünk Budára. Visszafele-nóta nincs, nem emlékszem ilyenre.

Aztán megint egy híd. Melyik? „*Áltam a hídon és a te fényképedet néztem. Lány hullámok kergetőztek a Dunán...*”

Nem sokkal a második világháború után, a romos Budapestre, a fölrobbantott hidak városába is eljutott a WATERLOO BRIDGE, a W. HÍD című amerikai film, benne Vivien Leigh és Robert Taylor; s a filmmel egy háromnegyed ütemű skót népdal. Azonmód pesti sláger lett belőle!

„*Egy autó ment Budára át, a Margit hídon (a régi hídon?) át. Ott ültünk hárman szóltanul, te meg én s a boldogság...*” Majd: „*A bálnak régen vége már, az álarc rég lehullt. A szív, a csók, az esküvés, és a híd a vízbe hullt...*” Amerikai film, skót népdal s a tragikus magyar történelem így keveredik össze. Sokáig játszották ezt a dallamot. Úgy emlékszem, GYERTYAFÉNY-KERINGŐ-ként élt még jó pár évet. Mígnem „imperialista eredetű” lett, „kozmpopolita”, „dekadens”. Egyszóval: eltanácsolták, suttymban betiltották.

Valamikor, talán 1952-ben, a legsötétebb akkori esztendő farsangján, vállalati összejövetelen alkalmi zeneegyüttes muzsikájára táncoltunk. S egy óvatlan pillanatban mi történik, uram isten! A zenészek, fittyet hányva, fület mutatva a kornak, amelyben élünk – rákezdték a skót népdalra, a háromnegyed üteműre... Ám a tangóharmonikás hölgy, a vezetőjük, zordan összevonta szemöldijét, a bandára nézett *hadvész-ülte* képpel... És egyszeriben megszakadt a dal, az imperialista-kozmpopolita muzsika. Átmoduláltak egy szovjet táncdalra.

De hadd lépjek egyet visszafelé, amikor „hívogató” budai dalok születtek.

Vegyem a legtávolibb budai pontot? „*János, legyen fenn a János-hegyen, délután oda várom...*” Ez – *örökzöld* dal, ma is énekelik, dúdolják. Bár a János-hegyre sokáig nemigen mentek sem találkára, sem légyottra, de még randevúra sem: az egykor oly nevezetes kilátótorony ugyanis hosszú ideig le volt zárva. Szerencsére: megújult, megszépült; folytatódhat minden – randevú, találka, légyot...

Meghívás egy újabb színhelyre: „*Legyen a Horváth-kertben, Budán, szombaton este, fél nyolc után... Kiszól a Színkörből a zene...*” – Én még a maga valójában láttam a Budai Színkört, ahol minden nyáron zenés darabokat, operetteket játszottak; utoljára 1936-ban a CSÁRDÁS-t, Honthy Hannával, Páger Antallal. Nemsokára lebontották a szellős arénaalkotmányt. Színháztörténeti fejezet lett belőle, meg egy *örökzöld*.

És még egy nóta erről a budai parkról: „*A Horváth-kerti fák alatt...*”

A Horváth-kert felől aztán jókorát kell sétálnunk, ha eleget kívánnánk tenni egy újabb keletű másik dalnak, amely a színházkezdési időpontnál korábban ajánl: „*Legyen ötkor fenn a Várban...*” Oda ugyanis – a sokszor megénekelte Horváth-kert felől – föl kell gyalogolni a meredek lépcsőn, mert a sikló a hegy túlfelén van.

Érdekes, hogy a Gellérthegy tetején álló építmény a *randevú-napot* illetően a hét közepe sugallja – rímkényszerből: „*Fenn leszek szerdán a Citadellán. Ugye, hogy eljön kicsi szívem...*”

Hogy az említett helyszíneknél maradjunk, van olyan nóta is, hogy „*A vén Gellérthegy oldalán*” meg „*A vén Tabánban*”. És hogy az elmúlt évtizedek talán legsikeresebb *örökzöld* slágerét idézzem: „*A vén budai hársfák békésen suttognak.*” A névelőt követő „vén” jelzőt sem itt, sem más szövegekben ne tessék komolyan venni. Ez csak helyyel-

közül életkorjelző; sokkal inkább hasznos valami a slágerszerzőnek: *egyetlen* szótag, ráadásul hosszú benne a magánhangzó, ilyenre pedig nagy a szükség a szövegpoézisban. Hasonló a „szép”, a „kék”, az „ég”, a „száll”, a „vár”. Ez az utóbbi különösképp rengeteg verssor végén köszön vissza.

De hogy ne csupán líráról, szerelemről essék szó, hadd említsem meg: „*Van Budán egy kiskocsmá, a vén Diófa.*” (Ismét: „vén”!) Helyszínét pontosan nem határozták meg. Szintúgy „*Budán van egy kis heuriger.*” Erről az újbort áruló, német mintájú nyári zöldvendéglőről sem tudni, melyik utcában van.

Az eszemiszomot ígérő hívogató dalok topográfiaileg némileg pontosabbak. „*Óbudán tudok egy olcsó kocsmát*” – közli az egyik. Am a legismertebb: „*Jöjjön ki Óbudára egy jó túrós csuszára.*” Érdekes: Óbudán kevesebb az andalodás; ott a hasukra gondolnak a jó pest-budaiaiak.

Ákár így, akár úgy, egy bal parti honpolgárnak a jobb partról, a hegyek, a kertek közül végül is vissza kell mennie a Duna túfelére. (Vagy: az innensőre? Attól függ, honét nézzük.) Hídnóta visszafelé, mint említettem, tudtommal nincs. Marad tehát a nosztalgia: „*Ott maradt Budán a szívem*”, meg az, hogy „*Egy régi nótát hoz Budáról át a szél. Melódiája fájó emlékről mesél...*”

Persze hamar elszáll a szomorúság, hiszen a magányos dalnok szívesen rákap a dicsérő slágerekre. Különösen, ha este van. „*Gyönyörű így este Budapest, mikor minden csendesedni kezd...*”

Előrehaladván az idő, azt is meg lehet kérdezni: „*Látta-e már Budapestet éjjel? Jöjjön velem s tekintsen most széjjel. Ne töltsé az éjszakákat alva. Így lesz önnek Pestről is fogalma.*” Bevallom, hozzám a nóta legvége áll közel: „*Azért zengem teli tüdős kéjjel: Milyen szép vagy, Budapest, mily mesés szép vagy éjjel!*”

Ez a „*tehi tüdős kéjjel*” – páratlan lelemény!

Akkor kezdődött a Pest-rajongás, amikor még nem volt sem mélyvasút, sem busz, sem villamos. Hol utazhattak a hajdani pest-budaiaiak? „*Éjjel, az omnibusz tetején.*”

Idetartozik a „*Különös éjszaka volt; csak miénk volt a sziget...*” kezdetű újabb dal is. Észreveszik-e, hogy a szövegíró a bemonást jó helyről, Ady Endrétől kölcsönözte? És hozzáfűzném, hogy egy operettdalban „*A vén Dunán ha zúg a hullám*” utolsó szavára a „*hull rám*” válaszol, ez meg nyilván Radnóti Miklós hatása. Azt aztán említenem sem kell, hogy a „*Válasszunk csillagot, mint rég a költő*” hivatkozás egy pest-budai zenés játékban – kire céloz.

Öröközőld lett a Kálmán Imre-operett eredetileg bécsi üdvözlő hordozó tenor dalának hazai változata, mégpedig a pesti dalszövegek mesterének, Harsányi Zsoltnak magyarító tollán: „*Mondd meg, hogy imádom a pesti nőket, ha arra jársz. Mondd meg, hogy nem tudom feledni őket...*”

A csillagos ég alatt aztán akadnak, akiket részletesebben is dicsérni lehet, hiszen „*A pesti nőnek párja nincs*”, és: „*Este fess a pesti nő, a picike száját festi ő...*” Satóbbi.

Búbánatos panaszdal is szól, ha a csalódás kerül szóba: „*Hol vannak a régi csókos pesti éjszakák?*”

Szeretem, hogy tegezik a várost: „*Szeretlek, Budapest!*”, meg „*Szevasz, Budapest!*”

Pertu köszönt el tőle a feledhetetlen Sennyei Vera az EGY SZERELEM HÁROM ÉJSZAKÁJA című zenés tragédiában, az első magyar musicalben, amelynek szövegkönyvét Hubay Miklós írta. Vas István verssoraival, Ránki György muzsikájával búcsúzott a színésznő:

„Isten veled, Budapest, te édes,
Isten veled, fényes éjszaka!
Itt ezentúl mindig csak sötét lesz –
Mit keresek én itt, ó lala!”

Majd:

„Pannónia Szálló és Vadászkiirt,
Ó, a disztinvált különterem!
Pertis hegedűje, jaj, hová tűnt,
És a Grill, a kis Parisien:
Jánoshegyi reggeli utána,
És a sikk, amellyel vétkezünk –
Isten veled, szívünk minden álma,
Isten veled, édes életünk!”

Megrázó, csodálatos élményem volt a premier, amelyen szinte pesti slágerre lett Apollinaire BÚCSÚ-ja is: „*Letéptem ezt a hangszálat...*”

Volt akkortájt egy magyar film, az ANGYALOK FÖLDJE, Kassák Lajos regényéből forgatták, a verseit irodalomtörténész írta, nagyszerű stílusérzékkel: Vargha Balázs. Maklárty Zoltán emlékezetes rekedtséggel alakított benne egy pesti *clochard*-t, aki kis hangszerevével kíséri önmagát, s amolyan narrátorként kommentálja a történeteket. Így: „*Mit nem mondanak a papok?! Hogy ez a föld a siralom völgye. Mért is volna a siralomé? Hisz ez a föld az Angyalok Földje...*”

Eljutottam tehát délről, Pesterzsébetről az északi végekre, Angyalföldre. Teátrumában, a József Attila Színház színpadán, a BEKOPOG A SZERELEM című zenés játékban énekeltek Horváth Jenő zenéjével, G. Dénes György versére: „*Járom az utam a macskaköves úton...*” Majd: „*Tudom, a Nap, az máshol szebben ragyog. Sok itt a füst, a korom és a köd. De itthon mégis Angyalföldön vagyok, A váci út és Lehel út között...*”

Igen pontos a helyszín, és az említett jellegzetes két macskaköves út – akárcsak az én Mester utcám.

Milyenek hát ezek a pest-budai dalok, sanzonok, slágerek?

Érzelmesek? Sok közülük az. Játékosak? Akad nem is egy. Van, amelyek naiv közhelyeket ismétél. És van olyan dalszöveg, amelynek szerzőjétől egyet és más elleshetne, akár el is tanulhatna az olyan mai betűvető, aki *versszerűlten* verseket ír.

Milyenek ezek a dalok? Giccsesek? Kiejtem a szót, s arra gondolok, hogy a franciáktól érkezett Párizs-dalokra sosem mondják ezt a jelzőt. Azok mindig a „kedves”, „hangulatos”, „jellegzetes” *epitheton ornans*t kapják. Más volna a Szajna, mint a Duna? A huszadik század magyar poézisének egyik legnagyobbja, Szabó Lőrinc mondta, hogy minden költő a szíve szerint giccset szeretne írni. De csak keveseknek sikerül...

Egyébként „*Én mindig Pestről álmodom, Nekem csak Pest a Párizsom!*”, és „*Bejárhatsz hét-szer a világot, Olyan város nincs, mint Budapest!*”

Miért macskakő a macskakő?

Etimológiai szótárunk szerint ez a magyar szó *tükörfordítás* szülötte. A németek látták úgy, hogy az a bizonyos kisebbfajta útburkolati kő a macska fejéhez hasonlít (Katzenkopfstein). Minálunk a *fej* kimaradt belőle. Macskaköves utakból is egyre kevesebb van...